

MIRZO ULUG'BEK DAVLAT ARBOBI

Keldiyeva Shahnoza Shuhratovna
Sultonmurodova Sevinchbonu
Mo'minova Gulbahor

Andijon davlat pedagogika instituti

"Ijtimoiy fanlar" kafedrası o'qituvchisi: "Maktabgacha ta'lim" fakulteti "Logopediya" yo'nalishi 1-bosqich talabalari

Annatotsiya: Mirzo Ulug'bek, Xorazmshohlar sulolasining buyuk hukmdori, astronom va olim sifatida tarixda katta o'rin tutadi. Uning hayoti va faoliyati nafaqat Markaziy Osiyo, balki butun dunyo ilm-fan va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatgan. Ulug'bekning eng katta yutu'g'i - astronomiya sohasida erishgan natijalari va ilmiy asarlari hisoblanadi.

Abstract: Mirzo ulug'bek the great ruler of the Khorezmshah dynasty occupies a significant place in history as an astronomer and a scientist. His life and work had a great influence on science and culture not only in Central Asia, but also in the whole world. Ulug'bek's greatest achievement is his results and scientific works in the field of astronomy.

Аннотация: Мирзо Улугбек, великий правитель из династии Хорезмшахов, занимает значительное место в истории как астроном и ученый. Его жизнь и деятельность оказали большое влияние на науку и культуру не только Средней Азии, но и всего мира. Величайшим достижением Улугбека являются его результаты и научные труды в области астрономии.

Kalit so'zlar: Mirzo Ulug'bek, Xorazmshohlar davlati, Astronomiya, ilm-fan rivoji, Ulug'bek rasadxonasi.

Mirzo Ulug'bekning hayoti va hukmronligi

Mirzo Ulug'bek 1394-yilda, Amir Temurning o'g'li sifatida Samarqandda tug'ilgan. U yoshligidan ilm-fan va madaniyatga qiziqish ko'rsatgan, ayniqsa astronomiya va matematika sohalarida. Amir Temur uning ta'limiga katta ahamiyat bergan va Ulug'bekni hukmronlikdan avval ilm-fan sohasida katta muvaffaqiyatlarga erishishga rag'batlantirgan. 1411-yilda, Amir Temur vafotidan so'ng, Ulug'bek Samarqandda hukmronlikni qo'lga kiritdi. Uning davrida Samarqand o'zining ilmiy va madaniy markazi sifatida butun dunyoga tanildi.

Ilm-fan va astronomiyadagi kashfiyotlari

Ulug'bekning eng katta merosi uning astronomiya sohasidagi faoliyati bilan bog'liqdir. U Samarqandda 1428-yilda qurilgan Ulug'bek rasadxonasida astronomik kuzatishlar olib borgan va o'z davrining eng aniq yulduz xaritalarini yaratgan. Ulug'bekning astronomiya bo'yicha olib borgan ilmiy ishlari, uning o'zining "Ziji" nomli asarida to'plangan. Bu asar, o'z davrida yuqori darajadagi astronomik ma'lumotlarga ega bo'lib, asrlar davomida turli ilmiy jurnallarda qayta nashr qilindi.

Ulug'bek tomonidan kashf etilgan bir qancha yulduzlar va astronomik hodisalar zamonaviy astronomiya ilmida katta ahamiyatga ega. Uning yulduzlar ro'yxati, ulug'bek rasadxonasi tomonidan o'tkazilgan kuzatishlar, qator yirik astronomlarning e'tirofiga sazovor bo'ldi.

Madaniy meros va ta'lim

Ulug'bekning hukmronligi davrida, ilm-fan va madaniyat gullab-yashnadi. U ilmiy va madaniy faoliyatni rivojlantirish uchun ko'plab ilmiy markazlar, kutubxonalar va madrasalar qurdi. Samarqandda tashkil etilgan madrasalar, ta'lim tizimi rivojiga katta ta'sir ko'rsatdi va bu shaharning Islom dunyosidagi ilm-fan markazlaridan biriga aylanishiga sabab bo'ldi. Ulug'bekning ilmiy faoliyati nafaqat astronomiya, balki geometriya, matematika va falsafa kabi sohalarini ham qamrab oldi.

Ulug'bekning siyosiy faolligi va merosi

Ulug'bekning siyosiy faolligi ko'pincha ilmiy faoliyati bilan taqqoslanadi. U zamonasining eng kuchli hukmdorlaridan biri bo'lsa-da, siyosiy jihatdan o'zining amaliy tajribasi va ustuvor vazifalari haqida doimo o'zgarib turdi. Ulug'bekning adolatli va ilg'or boshqaruvi uning zamonasi aholisining

yuksalishiga yordam berdi. Biroq, uning siyosiy faoliyati o'zining farzandi tomonidan buzg'unlikka uchragan.

Ulug'bekning o'limi va tarixiy merosi

Ulug'bekning hayoti va faoliyati ko'plab ilmiy va madaniy yutuqlarni yaratgan bo'lsa-da, uning o'limi ham qiziqarli tarixiy bir hodisa hisoblanadi. Ulug'bek 1449-yilda o'ldirilgan va uning o'limi ko'plab savollarni tug'dirgan. Uning o'limi siyosiy inqirozning natijasi bo'lib, bu Xorazmshohlar sulolasining qulashiga olib keldi.

Xulosa

Mirzo Ulug'bek nafaqat hukmdor, balki buyuk olim sifatida tarixda o'zining yuksak ilmiy yutuqlari va madaniy merosi bilan qoldi. Uning ilm-fan, ayniqsa astronomiya sohasidagi yutuqlari, bugungi kunda ham ilmiy jamoatchilik tomonidan qadrlanadi. Ulug'bekning o'zi va uning davrida yaratilgan ilmiy yutuqlar, Markaziy Osiyo madaniyatining rivojlanishida muhim rol o'ynagan va uning nomi tarixga buyuk olim va hokim sifatida kirgan.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. B.V Bartol "Ulug'bek va uning davri".
2. O'zbekiston tarixi (1917-1991 yillar masul muharrirlar R. Abdullayev, M. Rahinov, K. Rajabov,)
3. O'zbekistonning eng yangi tarixi. Birinchi kitob T.sharq, 2000yil